

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ПОРУКЕ МИРА

Однос према одбрани земље је, пре свега порука, један општи став који се прихвата више срцем него умом. Наравно, то није апологија класичног милитарног калупа "да војник нема о чему да мисли". Има, али не мора баш да се претргне.

Сваког дана, у сваком погледу – све више напредује. Ова спасоносна парола одржала је читавим једног Кустиног јунака. А то беше дело "Стећаш ли се Доли Бел", први и најбољи филм Емиров.

После тога долази трилогија о Ромима, па еп о чарима српског андерграунда и тврдоглавој геачкој ксенофобији. Између тога *Аризона дрим*, са Џонијем Делом и рибама које пливају у ваздуху, јер иначе немају где. И онда, забрањена љубав на Шарганској осмици, после које настаје дрвенград на Међавнику. Са прекрасном Наташом Шолак, чија се дубина очигу напросто не може измерити. Живот је чудо.

Ипак, овај текст није посвећен Кустурици, мада, зашто не! Он је, како се то каже "извозни бренд Србије". Но, бавимо се мало паролама, агитпропом такорећи, јер је славни редитељ све више посвећен промоцији своје филмске поетике. И великим пословима, наравно. У сваком делу има бар једна изрека за памћење. Узећемо, засад, само две: она стимулативна са почетка овог текста, и још једна, неправедно заташкана. А потиче из филма "Дом за вешање" и гласи: *Напољу је апсолутно романтично!*

Ако се неко, читајући прва три пасуса напрасно сети да је ово часопис који се бави одбраном, ништа зато. Овде је реч о посланицама и њиховим потрошачима. Однос према одбрани земље је, пре свега порука, један општи став који се прихвата више срцем него умом. Наравно, то није апологија класичног милитарног калупа "да војник нема о чему да мисли". Има, али не мора баш да се претргне.

У ратном маркетингу реч вође или војсковође еволуирала је од пригодног говора, до типичне парламентарне свађе, или плебисцитарног заноса. У својој беседи у Олиду, Александар Велики каже легионарима и ово: "За вас и вашу славу и ваше богатство водим вас победоносно кроз све земље и мора, и гора и равница, и свадбу сам славио као и ви, и деца многих од вас биће у роду са мојом децом..."

Наполеон на Аустерлицу нимало не сумња у успех: "Војници, ову нашу војну ваља завршити једним страховитим ударом који ће смрвити непријатеља." Али, није ћутао ни у процедури изгнанства: "Збогом децо моја. Моје ће вас жеље увек пратити. Чувајте и ви успомену на мене. (љуби заставу) Нека овај последњи пољубац продре у сва ваша срца!"

Кутузов код Бородина упућује трупама поруку пуну заноса, у коме се све црвени од течног људског ткива: "Пре но што сунце зађе, обојте ово тле наше отаџбине врелом крвљу нападача и његових војника!"

Ко још не зна беседу мајора Драгутина Гавриловића на челу делова Десетог пука у одбрани Београда 1915: "Јунаци, тачно у три часа непријатеља треба разбити вашим силним јуришем, разнети вашим бомбама и бајонетима. Образ Београда, наше престонице, има да буде светао!"

Пред Хитлеровим налетом Черчил није говорио само трупама, него свима. Ништа друго није могао да обећа Британцима. Само крв, зној и сузе.

Добио је рат, али изгубио послератне изборе. Написао је мемоаре а зарадио Нобелову награду за књижевност. Али, само крв, зној и сузе подсећају данас на сер Винстона, све друго покрила је архивска прашина.

У подељеном главном граду Трећег рајха, у мају 1962, преко пута Бранденбуршке капије, говори најмлађи председник у историји САД, Џон Фицџералд Кенеди. Он коначно мири ратне непријатеље, шаље велики пољубац тада Западној Немачкој и каже: "Ih bin jetzt ein Berliner!" (Ја сам сада Берлинац!)

Скоро четрдесет година касније, 11. септембра 2001. Џорџ Буш млађи вели: "Ми смо нападнути, ми смо у рату. Али, америчка нација ће изаћи из овога као победник. Ми ћемо пронаћи одговорне за овај напад, и они ће за то бити кажњени!"

Од тог часа, више ништа није као пре. Рат губи своју класичну позициону суштину и постаје хаотична серија муњевитих удара и противудара.

Напади и одмазде се смењују са застрашујућим претњама. Али, нема изјава које се памте, нити блиставих говора од којих се добија осип. Александар Велики је умро млад, Наполеон се без љубљене Жозефине угасио напуштен на Светој Јелени. То је само острво, а не име жене. Тенкови Т-34, на којима је писало "На Берлин", префарбани су у зелено, за музеј.

Уместо надахнутих вођа, данас ратове или ударе најављују или образлажу метилхви портпароли. То су поруке у којима нема скоро ничега, састављене су без духа и бриге за историју. Шта ће уопште остати у њој?

Тројица вођа, који су потписали Дејтонски споразум у бази Рајт Петерсон, одавно су онострани. Али, видите по чему су запамћени: Алија: "Алаху акбар, муђахедини!". Туђман: "Идемо дећки, идемо!" Слоба: "Мало морген!"

А било је ту и крви и зноја и суза, и образа отаџбине. И краха братства и јединства. Читав епски хаос, амбијент створен за поруку која се памти. А оно ништа. Какве главе – такве мисли.

Клинци напамет знају "Маратонце": *Даље нећеш моћи. Да се ја питам, ја бих га овде протерао. Шта то радиш, куме? Шта ће бити с кућом. Или "Ко то тамо пева"! Е, сад је стварно готов! И тата би си не!* Зашто да не, није тата мутав.

Порука је став, оно што не прође кроз уши, него се задржи, па живи. И никада се не зна, и неће се сазнати, говоре ли то јунаци или маргиналци. Погледајте кроз прозор ако смете, и кажите, ако имате коме. Напољу је апсолутно романтично.

Аутор је коментатор листа "Политика"